

UDK:655.94:368.51: 368.025.6:622.88:368.11(497.11)

Prof. dr Nebojša Š. Žarković¹

PRIKAZ KNJIGE

OSIGURANJE BILJNE PROIZVODNJE

Pisac: **Bruno Toskano**

Izdavač: Bruno Toskano, Beograd, 2018. godina

Obim: 694 strane

Iz štampe je nedavno izašla knjiga – monografija Bruna Toskana *Osiguranje biljne proizvodnje*. U njoj su, kako stoji u podnaslovu, obrađeni rizici, uslovi osiguranja i procena šteta. Gospodin Bruno Toskano je naš poznati stručnjak za osiguranje poljoprivrede s višedecenijskim iskustvom iz ove oblasti, zaposlen u vodećem osiguravajućem društvu u zemlji, kompaniji „Dunav osiguranje“. Ovo mu je treća knjiga kojom istražuje osiguranje useva i plodova. U Srbiji se retko objavljuju knjige posvećene pojedinim vrstama osiguranja, što dodatno ističe značaj ovoga dela.

Monografija *Osiguranje biljne proizvodnje* napisana je izuzetno jasno i razumljivo. Biće od koristi i početnicima u ovoj vrsti osiguranja, ali i vredan podsetnik za sve one što se duže vreme bave osiguranjem useva i plodova. Budući da je pokrivenost obradivih površina osiguravajućom zaštitom u našoj zemlji izuzetno mala, njen doprinos će se ogledati i u povećanju kulture osiguranja kod poljoprivrednika. Svoje mesto zacemento će naći i među drugim korisnicima kao što su novinari ili studenti osnovnih, master i doktorskih studija. To znači da njen doprinos prevazilazi samo sprovođenje osiguranja biljne proizvodnje i da knjiga ima i širi društveni značaj.

Ovo vredno delo na gotovo 700 strana sadrži čitav niz slika u boji, grafikona i tabela s velikim brojem korisnih podataka i pojašnjenja. Za potrebe desetogodišnjeg istraživanja koje je prethodilo izdavanju knjige upotrebljeno je oko 120 merodavnih i savremenih domaćih i stranih izvora. Knjiga „Osiguranje biljne proizvodnje“ sastoji se od sedam poglavlja.

Prvo poglavlje (str. 1–2) nosi naziv „Osiguranje i biljna proizvodnja“. To je, zapravo, uvod u kome se u najkraćim crtama ističu osnovni podaci o delatnosti

¹ Univerzitet „Megatrend“ Beograd
i-mejl: nzarkovic@sbb.rs.

zemljoradnje, o obradivim površinama u Srbiji, o količini i vrednosti domaće poljoprivredne i prehrambene proizvodnje, te njenom doprinosu izvozu zemlje. Pisac u ovom poglavlju dužnu pažnju posvećuje potrebi i značaju osiguranja od opasnosti koje često u velikoj meri pogađaju biljnu proizvodnju na otvorenom i nezaštićenom području. Takođe, ističe važnost saradnje države i društava za osiguranje, budući da se osiguravajućim pokrićem štiti proizvodnja hrane kao ključnog činioca opstanka stanovništva.

U drugom delu knjige (str. 3–88) analiziraju se prirodne opasnosti kao rizici obuhvaćeni osiguranjem biljne proizvodnje. Posebno su obrađeni upravljanje poljoprivrednim rizikom, njegovo prepoznavanje, ocena, savladavanje neželjenog dejstva rizika, te konačno kontrola i podela rizika. Polazeći od brojnosti opasnosti koje prate delatnost zemljoradnje, pisac je posebno analizirao osnovne, a posebno dopunske opasnosti.

Kad je reč o osnovnim opasnostima, na prvom mestu se svakako nalazi grad. Istaknuto je da on predstavlja vrstu atmosferske padavine, odnosno elementarne nepogode koja je česta kao rizik u osiguranju u celini. Grad se pojavljuje iznenada, obično na manjem prostoru. Polazeći od učestalosti i težine posledica, on je svakako najčešći rizik u osiguranju useva i plodova (premda zna prouzrokovati velike štete i na zgradama i motornim vozilima). Biljkama nanosi povrede mehaničke prirode: udarcima, otkidanjem, prelamanjem i cepanjem biljnih delova. U pojedinim slučajevima grad može izazvati nastanak bolesti čijem razvoju pogoduju oštećena biljna tkiva. Sve takve štete su osigurane. Od ostalih osnovnih rizika u knjizi obrađeni su kiša, rosa, požar i udar groma, koji takođe imaju svoje mesto u osiguravajućoj zaštiti.

U pogledu dopunskih opasnosti, u knjizi *Osiguranje i biljna proizvodnja* istraženi su prolećni i jesenji mrazovi, niske temperature u toku zime, oluje, poplave i klimatske promene. Ovom poslednjem dopunskom riziku posvećeno je bezmalo 20 stranica. I to s razlogom, jer kako pisac s punim pravom ističe, klimatske promene predstavljaju najvažniji rizik s kojim će se osiguravajuća društva u budućnosti suočavati. Na našem području suša će jamačno biti najnepovoljnija posledica promena klime, što se već pokazalo prethodnih godina.

Naredno, najobimnije poglavlje (str. 89–488) obuhvata istraživanje uslova osiguranja kao skupa odredaba kojima se uređuju odnosi (prava i obaveze) između ugovarača osiguranja, odnosno osiguranika i osiguravača. Radi bolje preglednosti, prvo su obrađeni opšti uslovi (str. 91–188). Potom su se u žiži analize našli posebni uslovi osiguranja (str. 189–488).

U okviru opštih uslova osiguranja biljne proizvodnje istraženi su njihovi sledeći sastojci: predmet osiguranja, osigurane opasnosti, uslovi za osiguravanje, obaveza osiguranja svih useva i plodova iste vrste, svota osiguranja, premija osiguranja, pregled stanja osiguranih useva i plodova, obaveze ugovornih strana, osigurani slučaj, izmene u toku trajanja osiguravajućeg pokrića.

S razlogom, najviše prostora je posvećeno utvrđivanju i proceni šteta i obračunu nadoknada iz osiguranja. Posebno su razrađeni slučajevi i dati slikoviti primeri utvrđivanja naknade uz obračun odbitnog samopridržaja ako se osiguravajući slučaj desi na celoj površini parcele i ako nastane na jednom njenom delu. K tome, dajući primere analitičke metode procene štete od grada, pisac odvojeno izlaže postupke pri ravnomernom i pri neravnomernom oštećenju useva na jednoj parceli.

Istraživanju posebnih uslova osiguranja posvećeno je čitavih 300 stranica knjige, stoga što je pisac obradio sve ovakve uslove koji se nalaze u ponudi domaćih osiguravača (ima ih 23). Tu se mogu naći odredbe iz posebnih uslova za pokriće duvana, rasada, šećerne repe, pšenice, semenskog kukuruza, stabala voćaka i čokota vinove loze pre stupanja u rod, sve do posebnih uslova za osiguranje šuma.

Četvrto poglavlje knjige (str. 489–567) obuhvata najnovije nalaze iz upravljanja klimatskim promenama od uticaja na biljnu proizvodnju. U tom okviru posebna pažnja posvećena je novim ugovorima o osiguranju zasnovanim na klimatskim pokazateljima kao što su količina padavina, kretanje temperature ili jačina vetra. Pisac ispravno zaključuje da pokazateljsko osiguranje ne bi trebalo ograničiti na primenu samo jednog pokazatelja.

U sledećem delu knjige (str. 568–596) pažnja je usmerena na agrometeorologiju i protivgradnu odbranu. Ističe se mesto agrometeorologije kao dela biometeorologije čija se saznanja primenjuju u zemljoradnji. Dosta prostora takođe je posvećeno protivgradnoj odbrani kao važnoj meri kojom se predupređuju štetni događaji na usevima i plodovima nastali kao posledica grada. Počeci protivgradne odbrane vezuju se još za devetnaesti vek, a danas se ona sprovodi različitim fizičko-hemijskim sredstvima protiv gradobitnih, to jest ledonosnih oblaka kako bi se sprečilo padanje leda, svojstveno pogotovo letnjem vremenu.

Pretposlednje poglavlje monografije (str. 597–620) obuhvata analizu osiguranja biljne proizvodnje u Srbiji u desetogodišnjem razdoblju 2006–2015. Dati su buhvatni podaci o ukupnim osiguranim površinama, ukupnoj svoti osiguranja, ukupnoj premiji osiguranja, prosečnoj premiji po hektaru, prosečnim premijskim stopama, ukupnim štetama, ukupno oštećenim površinama, prosečnim štetama po hektaru i stopi šteta, to jest tehničkom rezultatu. Na kraju ovog odeljka izveden je utemeljen zaključak o stanju osiguranja biljne proizvodnje u našoj zemlji i merama za njegovo poboljšanje.

Poslednje poglavlje ovoga dela (str. 621–686) obuhvata analizu većeg broja pokazatelja vezanih za osiguranje biljne proizvodnje po pojedinim kulturama. Taj deo istraživanja obuhvata 29 vrsta useva i plodova koji najviše privlače pažnju zemljoradnika za osiguravanje i na koje otpada oko 95 odsto površina pokrivenih osiguravajućom zaštitom u Srbiji.

Polazeći od svega navedenog, najtoplije preporučujem knjigu gospodina Bruna Toskana *Osiguranje biljne proizvodnje* svima koji su na neki način vezani za ovu oblast, odnosno za osiguranje u celini, nezavisno od stanovišta s kog mu pristupaju.